

Vaksine mot livmorhalskreft

Hovedårsaken til livmorhalskreft er enkelte medlemmer av en gruppe virus som blant annet forårsaker kjønnsvorter.

Denne virusgruppen heter humant papillomavirus (HPV). En vaksine mot de kreftframkallende medlemmene kan forebygge livmorhalskreft.

Humant papillomavirus

Humant papillomavirus er en gruppe på mer enn 100 ulike virus. Disse har fått dette navnet fordi enkelte av dem kan gi vorter, eller papillomer, ulike steder på kroppen. Slike vorter er godartede svulster.

Papillomavirusene som gir de typiske vortene man ser på hender og føtter er forskjellige fra variantene som gir plager i halsen og i underlivet.

Noen typer HPV gir kjønnsvorter, mens andre kan gi celleforandringer som av og til utvikler seg videre til kreft. Virustypene som gir harmløse, men kosmetisk skjemmende, vorter på hender, ansikt eller i underlivet forårsaker ikke celleforandringer. De kreftframkallende variantene lever således skjult i slimhinnene uten å gi vorter.

Det er omkring 30 papillomavirusvarianter som smitter ved seksuell kontakt. Og HPV-infeksjon er nå den vanligste seksuelt overførbare sykdommen.

Menn og kvinner rammes like hyppig. Kondom beskytter ikke fullstendig mot viruset fordi det

kan forekomme på steder som ikke blir dekket av et kondom. Den eneste måten å beskytte seg helt mot HPV-infeksjoner er å avstå fra all seksuell kontakt.

De fleste HPV-infeksjoner i underlivet er uten symptomer og kroppen kvitter seg med viruset i løpet av noen år.

Celleforandringer

Over 25.000 kvinner får konstatert unormale celleprøver (såkalte celleforandringer) fra livmorhalsen hvert år. Celleforandringer er ikke kreft, men kan etter lang tid utvikle seg til å bli det.

Unormale celleprøver skyldes ikke alltid papillomavirus. Også sopp, bakterier og andre virus kan gi celleforandringer. Vanligvis blir cellene normale igjen av seg selv. Derfor er det oftest tilstrekkelig å gjenta prøven etter noen måneder.

Den medisinske betegnelsen for celleforandringer er dysplasier. De inndeles i tre stadier avhengig av hvor dypt i vevet forandringene går. Oftest forsvinner celleforandringer av seg selv.

Dette er naturligvis ikke noe man som lege tar sjansen på. Alle kvinner med slike forandringer blir derfor tilbudt en grundig oppfølging og behandling når det er nødvendig.

Hvis legen oppdager unormale celler ved en undersøkelse, vil han i samråd med laboratoriet som har vurdert prøven avgjøre om det er nødvendig å henvise til gynekolog. Hvis forandringene er beskjedne, er et trygt alternativ å få tatt nye prøver etter tre til seks måneder.

Norske kvinner mellom 25 og 69 år og som er seksuelt aktive, blir anbefalt å ta celleprøve fra livmorhalsen hvert tredje år. Det er ikke påvist redusert risiko for livmorhalskreft ved å ta hyppigere prøver.

Kvinner som debuterer tidlig seksuelt og har hatt mange seksualpartnere har økt risiko for å bli rammet av livmorhalskreft. De bør derfor teste seg også før de fyller 25 år. Det samme gjelder kvinner som er familiært belastet med denne type kreft samt kvinner med et nedsatt immunforsvar.

Livmorhalskreft

Årlig blir omkring 300 kvinner rammet av livmorhalskreft i Norge, og 100 kvinner dør av denne sykdommen hvert år. Omkring åtte av ti kvinner får i løpet av livet en HPV-infeksjon.

Livmorhalskreft er en krefttype som ikke nødvendigvis gir noen symptomer. Derfor er det viktig å bli undersøkt regelmessig for å få påvist eventuelle celleforandringer. Jo tidligere de blir oppdaget, desto større er sjansen for å bli helbredet.

De første symptomene på livmorhalskreft kan være blødninger ved samleie eller småblødninger ved vannlatning. Etter hvert kan det tilkomme vedvarende blødninger eller blodtilblandet utflod.

Vaksine

I medisinske studier er det påvist papillomavirus hos 99 prosent av kvinner med livmorhalskreft. Videre er det fastslått at to typer papillomavirus (nr. 16 og 18) er ansvarlig for mer enn 70 prosent av all livmorhalskreft.

HPV-vaksiner er derfor rettet mot disse variantene. Foreløpig er det utviklet to forebyggende vaksiner (Cervarix og Gardasil). Begge er godkjent for salg i Norge.

Vaksinene er et stort framskritt i kampen mot livmorhalskreft. Det er anslått at hele to av tre av dødsfall verden over på grunn av denne typen kreft kan forhindres ved utbredt vaksinasjon. I tillegg vil vaksinasjonen redusere behovet for medisinsk behandling, celleprøver og andre inngrep som normalt følger etter unormale cellefunn.

Hvis man har eller har hatt en infeksjon med en HPV-variant, vil ikke en vaksine gi immunitet mot dette papillomaviruset. Kvinner som har vært seksuelt aktive før de blir vaksinert kan derfor ha noe redusert virkning av vaksinen. Helt unytig er det likevel ikke å la seg vaksinere. Selv om man ikke blir beskyttet mot en variant man er infisert med, vil vaksinen være effektiv mot de andre typene. Kvinnen vil således oppnå en delvis immunitet hvilket jo er bedre enn ingen beskyttelse.

Størst effekt har vaksinene hvis de blir gitt før personen blir seksuelt aktiv. I USA er vaksinene derfor godkjent for bruk hos jenter/kvinner mellom 9 og 26 år. Det blir anbefalt at vaksinen gis rutinemessig til jenter i alderen 11 til 12 år.

Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering anbefalte i mars i år norske helsemyndigheter å tilby alle jenter i 7.klasse HPV-vaksine. I tillegg anbefaler Rådet at jenter i aldersgruppen 13-15 år får tilbud om vaksinen ved innføring – såkalt "innhentingsvaksinasjon".